

**GAZİANTEP’TE SOKAK ÇOCUKLARI ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**
A Study on Street Children in Gaziantep

Özkan YILDIZ & Emin B. ADAŞ***

Abstract

The number of street children in last decade or so has been significantly increased and become more visible on the streets of big cities both in Turkey and in many developing countries. Hence, the question of “street children” has been widely discussed in media and government circles. This study aims to provide a descriptive account of street children in Gaziantep. Gaziantep, one of the most important metropolitan areas in Southeast Turkey, has experienced dramatic economic and demographic transformations such as rapid urbanization and migration from surrounding rural part areas and other cities. Associated with migration, rising unemployment and poverty among urban poor households in the city number of street children has also been on the rise. The study presents main characteristics of children living on the streets, and/or children with street experience. The sample consists of 45 children, most of whom stay in, or maintain some forms of relation with, the municipality shelters. In contrast to the common sense belief, it was found that most of these children were born in Gaziantep, coming from poor urban families without migration experience. The most important factor pushing children to the streets appears to be family breakdown for various reasons.

Keywords: Street children, Substance abuse, Family breakdown, Poverty.

* Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

** Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Özet

Son yıllarda hem Türkiye’de hem de gelişmekte olan ülkelerde sokak çocuğu sayısında önemli bir artış gözlenmekte ve sokak çocukları kentin merkezlerinde daha fazla görünür hale gelmiştir. Buna bağlı olarak, “sokak çocuğu sorunu” kamuoyunda ve hükümet çevrelerinde yaygın bir biçimde tartışılmaktadır. Bu çalışma, Gaziantep sokaklarında yaşayan çocukların farklı özelliklerini ortaya koyan betimsel bir açıklama sunmaktadır. Türkiye’nin önemli metropollerinde arasında yer alan Gaziantep son yirmi yılda önemli ekonomik ve demografik dönüşümler yaşamış ve kırsal bölgelerden hızlı bir göç almıştır. Diğer büyük kentlerde olduğu gibi Gaziantep’te de sokak çocuğu sayısında önemli bir artış gözlenmektedir. Bu çalışma, Gaziantep’te sokak deneyimi olan ve/veya sokakta yaşayan çocukların ve bu çocukların ailelerine ilişkin temel bazı özelliklerini analiz etmektedir. Çalışmanın örnekleme, belediye “rehabilitasyon merkezlerinde” (barınaklarında) kalan veya bu merkezlerle bir biçimde ilişki içinde olan 45 çocuğu kapsamaktadır. Çalışmanın en önemli bulgusu, yaygın kanının aksine bu çocuklar Doğu’dan göç ile gelen ailelerin çocukları değil; önemli bir bölümü Gaziantep’te doğmuş ve Gaziantep’li yoksul hanelerden gelmektedir. Çocukları sokakta yaşamaya iten en önemli faktör, farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan aile parçalanması olgusudur.

Anahtar Kelimeler: Sokak çocukları, Madde bağımlılığı, Parçalanmış aile ve yoksulluk.

Giriş

Sokak çocukları yeni bir olgu olmamakla birlikte, son yıllarda sokakta çalışan ve yaşayan çocuk olgusu büyük metropollerde yaygın olarak gözlemlenen toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira, bu sorun son yıllarda medya ve hükümet çevrelerinin ilgi odağında yer almakta ve konu üzerine çeşitli çalışmalar, politika önerileri, raporlar yayınlanmaktadır (Akşit vd., 2001; Atauz, 1998; Zeytinoğlu, 2001; Adaş & Yıldız, 2007). Bu ve benzeri çalışmalar, bu çocukların hangi nedenlerle sokakta buldukları, sokağı kullanma biçimleri, sokakta bulunma süreleri, sokakta yaşama deneyimleri çeşitli araştırmaların konusu olmaktadır. Nitekim çocuklar ile ilgili literatüre göz atıldığında, bu çocukların farklı sosyal kategoriler içinde ele alındığı görülmektedir. 'Sokakta yaşayan çocuklar' (Williams, 1993; Aptekekar, 1988) 'sokakta çalışan çocuklar,' 'çocuk işçiliği' (Ertürk & Dayıoğlu, 2004) 'madde bağımlısı sokak çocukları' (Sayar & Özbek, 2007), 'suçlu çocuklar' (Browne & Fashow, 1998; Bal, 2004), 'istismara uğramış çocuklar' (Küntay, 2000; Polat, 2007) vs. Son dönemlerde ise bu çocukların 'dışlanmış toplumsal gruplar' (Venanzi, 2003) bağlamında ele alındığı görülmektedir.

Bu makale, Gaziantep'te sokakta yaşayan çocuklar üzerine betimsel bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Gaziantep'te yürüttüğümüz sokak çocukları araştırması, sokakta yaşayan ve sokakta çalışan iki çocuk grubunu kapsamaktadır. Bu makalenin temel ilgisi sokakta yaşayan çocukları konu edinmekle birlikte, yazımızda yer yer sokakta çalışan çocuklara dair bazı verilere de, karşılaştırma amacıyla değinilecektir. Türkiye'de sokak çocukları üzerine yapılan tartışma ve araştırmalarda sokakta çalışma ile sokakta yaşama arasında bir geçişlilik olduğu ifade edilmektedir (Polat, 1999; Vatandaş, 2007). Diğer kentlerde yapılan bu çalışmalarda böylesi bir ilişkinin var olabileceği mümkün olmakla birlikte, Gaziantep için bunu söylemek mümkün görünmemektedir. Belki de bu çalışmanın ortaya koyduğu en önemli bulgulardan biri, sokakta çalışan çocuklar ile sokakta yaşayan madde bağımlısı çocukların farklı özellikler arz ettikleri ve sokakta çalışmanın zorunlu olarak sokakta yaşamaya yol açmadığıdır. Dolayısıyla, böyle bir genelleme yapmak sorunun farklı kentlerde farklı görünüm alabileceği gerçeğini göz ardı etmek anlamına gelecektir. Bu farklılıkları göz önünde bulundurmamak, yani hem kavramsal olarak hem de görgül olarak sokakta yaşayan ve

sokakta çalışan çocuklara dönük geliştirilecek çözüm modelleri için önemli bir katkı sağlayacağı kanısındayız.

Gaziantep'te sokak çocuklarına dönük yürüttüğümüz çalışmanın bir diğer önemli bulgusu da yukarıda bahsettiğimiz kavramsal ayrımın bir başka boyutunu gözler önüne sermektedir. Genelde sokak çocuğu olgusunu ortaya çıkaran temel toplumsal sürecin kırdan kente göç olduğu birçok çalışma tarafından dile getirilmektedir. Her ne kadar sokakta çalışan çocuklar için bu geçerli bir değerlendirme olmakla birlikte, Gaziantep özelinde sokakta yaşayan çocuklar için bunu söylemek zordur. Zira, aşağıda tartışacağımız üzere, sokakta yaşayan çocukların çok önemli bir bölümünün hem ebeveynlerinin hem de kendilerinin Gaziantep kökenli oldukları görülmektedir. Kısaca, bu iki temel özellik ile Gaziantep çalışmasından hareketle sunduğumuz görgül bulgular, Türkiye'de sokak çocuğu olgusunun farklı dinamiklerine önemli bir açılım getireceği kanısındayız.

Yöntem

Bu araştırma, Gaziantep'te 45 sokakta yaşayan çocukla yapılan görüşmelerden elde edilen verilere dayanmaktadır. Görüşmelerde çocuklara genel özellikleri, hane kompozisyonları, aileleriyle ilişkileri, evden kaçma ve sokakta yaşama deneyimleri, sokakta yaşadığı güçlükler, okulla bağlantıları, suç işleme durumları, toplumun veya çevrenin bakışı konularında sorular soruldu.

Sokakta yaşayan çocuklar üzerine bir araştırmanın yapılması metodolojik açıdan önemli zorluklar barındırmaktadır. Bunlardan en önemlisi, 'tanım' ve 'temsili bir örneklem'in oluşturulmasında karşılaşılan güçlüklerdir. 'Sokak çocuğu' kavramı sadece ülkeler arasında farklılık arz etmemekte, aynı zamanda kullanılan kavram farklı yazarlarca farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Konuyla yakından ilgilenen çeşitli uluslararası kuruluşlar, araştırmacılar ve akademisyenler ikili, üçlü hatta dördü sınıflandırmalara gittikleri görülmektedir. Bazen de bu sınıflamalar kendi içinde alt kategorilere ayrılmaktadır. İkili kategorizasyon, yani 'sokak çocukları' ve 'sokaktaki çocuklar' sınıflandırması literatürde en sık kullanılanıdır (Zeytinoğlu, 1989; Shroff, 1987). UNICEF başta olmak üzere bazı yazarlar (Philips, 1994; Palana & Simab, 1994) da üçlü sınıflamayı tercih etmektedir. Lusk (1992) ve Williams (1993) gibi yazarlar ise dördü sınıflama yoluna gitmektedir.

Dünya genelinde çocuklarla ilgili öteden beri yoğun bir çalışma programı bulunan UNICEF'in yapmış olduğu sınıflandırmanın hala güncelliğini koruduğu görülmektedir. İlgili literatüre göz atıldığında UNICEF'in tanım/sınıflandırmasına yoğun bir biçimde atıfta bulunulduğu da görülmektedir (bkz. Altanis & Goddard, 2004; Polat, 1999; Fusell & Gauthier, 2003). "Sınıflandırma üç kategoriden oluşmakta ve öncelikle olarak çocuk ile ailesi arasındaki bağın özelliği ön planda tutulmaktadır. Buna göre 1. 'sokakta bulunan çocuklar' 2. 'sokak çocuğu olmaya aday çocuklar', ve 3. 'sokak çocukları'dır. 'Sokakta bulunan çocuklar' (children on the street), aile bağları süren, gündüzleri sokakta çalışıp geceleri evlerine dönen çocuklar, 'sokak çocuğu olmaya aday çocuklar' (children in the street), aile bağları düzensiz ya da yetersiz olanlar ve 'sokak çocukları' (children of the street) ise, sorumlu yetişkinlerin korumasından ve yol göstericiliğinden yoksun olan yaşamları ve yaşam kaynakları açısından sokağı kendilerine bir mesken haline getirmiş olanları tanımlamaktadır" (Zeytinoğlu, 2001: 152)¹.

Tanımda yaşanan sorunlar bir yana, sokak çocuğu konusunda yapılan araştırmaların karşılaştığı bir diğer sorun ise, örneklemin genelleme yapmaya ne kadar imkân verdiği noktasında düğümlenmektedir. Bilindiği üzere, genellemeye imkân veren 'temsili bir örneklem'in oluşturulması ancak söz konusu toplumsal grup/popülasyonun veya kategorinin sınırlarını bilmekle mümkün olabilir. Ancak, genelde Türkiye'de, özelde de Gaziantep'te sokak çocukları konusunda sağlıklı istatistikî bilginin ve çalışmaların mevcut olmaması, böyle bir temsili örneklemin oluşturulmasında en önemli engellerden birini oluşturmaktadır. Ayrıca, sokak çocuklarının sabit, kolaylıkla tanımlanabilecek ve gözlemlenebilecek mekânlarda bulunmaması, bir başka deyişle kent farklı noktalarında dağınık

¹ Kuşkusuz UNICEF'in bu tasnifinin dışında birbirinde farklı sınıflandırmalar da yapılmıştır. Williams (1993) çocukları sokağı kullanım biçimlerine göre tasnif etmektedir. Yazar bu açıdan dördümlü ayrıma gitmektedir; 1. sokağın faydalı kullanımı, 2. yetişkin konumuna erken ulaşma, 3. okuldan dışlanma, 4. dejenerasyon (yabancılaşma). Bu basamaklar arasında bir geçişkenlik bulunmaktadır. Yazar bu sınıflandırmaya yaptıktan sonra sokak çocuğunu, sokağın (kullanılmayan bina, boş araziler, vb.) kendisi için sürekli ikamet ve/veya geçim kaynağı olduğu ve sorumlu yetişkinlerce yeterli olarak korunmayan, gözetilmeyen ya da yönlendirilmeyen, yetişkinliğe ermemiş, herhangi bir kız ya da erkek çocuğu olarak tanımlamaktadır.

olmalarından ötürü, temsili bir örneklemin oluşturulmasını güçleştirmektedir.

Sokak çocukları konusunda karşılaşılan bir diğer önemli nokta ise, bu çocuklara erişimde yaşanan güçlüklerdir. “Sokakta yaşayan çocukları” gün içinde sokakta tespit etmek, onları diğer çocuk ve gençlerden ayırmak oldukça güçtür. Bu çocuklar tek bir mekânda olmadıkları gibi, gündüzleri görünür olduklarını söylemek çok zordur. Diğer bir deyişle, daha çok akşam ve gece saatlerinde sokakta bulunan bu çocuklar gün içinde pek görünür değiller. Çocukların kılık-kıyafet veya davranışlarına bakarak ‘sokak çocuğu’ olduğunu kestirmek hem güç, hem de tespit ettiğiniz çocuğa yaklaştığınızda size kendisiyle ilgili doğru cevabı vereceğini beklemek yanıltıcı olmaktadır. Bütün bu metodolojik zorluklar göz önünde bulundurularak, araştırma örnekleminin oluşturulmasında farklı teknik ve araçların kullanılması kaçınılmazdır.

Bu bağlamda, örnekleminizde, ‘sokakta yaşayan’ kategorisine dahil edilen ‘çocuklar’ın büyük bir kısmı Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren ‘barınma’ ve ‘rehabilitasyon merkezleri’nde² kalan çocuk ve gençlerden oluşmaktadır. Aslında, bu kurumlarda kalan çocukların, tamamen sokakla bağlarını kopardıkları söylenemez. Çocukların bir kısmı, bu kurumlarda uzman personel eksikliği, donanım ve sağlanan olanakların yetersizliği nedeniyle ‘sokak’la ‘kurum’ arasında gidip gelmekte. Bazı günler bu kurumlarda barınan çocuklar, bazen sokağa ve eski alışkanlıklarına yeniden dönmektedirler. Bu çocuk ve gençlerin sokakta yaşama deneyimleri oldukları için örnekleminize dahil edilmişlerdir. Diğer taraftan, bu çocuklardan elde edilen bilgiler sonucunda diğer çocuklara da ulaşılmaya çalışılmış ve örnekleminize içine farklı deneyimlere sahip diğer

² Gaziantep’te halihazırda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin denetiminde iki adet rehabilitasyon merkezi bulunmaktadır. ‘Akınal Rehabilitasyon Merkezi’ 12 ve üstü yaş diliminde yer alan ve madde kullanma alışkanlığı bulunan çocuklara hizmet vermektedir. Burada kalan çocuklara barınma, yemek, sağlık, sosyal ve kültürel amaçlı hizmetler verilmektedir. Merkezde koordinatör, hemşire, zabıta, çocuk polisi, aşçı ve hizmetliler bulunmaktadır. Bu çocuklara madde kullanmayı bırakma yönünde sağlık hizmeti verildiği gibi, belediyenin çeşitli birimlerinde istihdam edilme imkanı da verilmektedir. ‘Güveneği Rehabilitasyon Merkezi’nde ise 12 yaşından küçük çocuklar barınmaktadır. Akınal Rehabilitasyon Merkezi’nde çocuklara verilen hizmetler bu merkezde kalan çocuklara da verilmektedir. Bu merkezde kalan çocuklarda madde kullanma alışkanlığı nispeten daha azdır. Çocukların okula devamlılığının sağlanması ve ailelerine geri dönüşünün sağlanması yönünde çeşitli hizmetler verilmektedir.

çocuk/gençler de dahil edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, çocuk polisi merkeziyle irtibata geçilip merkeze getirilen çocuklarla da görüşmeler yapılmıştır. Yine, çocuk polisi merkezinden elde ettiğimiz bilgi ve adresler ışığında suçta bulaşmış, madde bağımlısı bazı çocukların evlerine ziyarette bulunulmuş; ulaşabildiğimiz aile ve çocuklarla görüşmeler yapılmıştır.

Gaziantep'te sokak çocuklarının sayısı konusunda farklı rakamlar telaffuz edilmektedir. Tam sayısı bilinmemekle birlikte, 50 ile 300 arasında bir rakam ifade edilmektedir. Rakamlardaki farklılık bu konuda sağlıklı veri tabanı ve istatistiklerin olmamasından kaynaklanmakla birlikte, kentte farklı kurumlar ve bu mesele ile ilgili kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği, bilgi paylaşımında sorunlar ve belki de en önemlisi farklı tanımlardan hareket edilmesi gibi faktörlerin böylesi bir belirsizliğin yaşanmasına neden olmaktadır. Kentte çalışan sosyal hizmet uzmanlarına göre, kentte 300 civarında sokakta yaşayan çocuk bulunmaktadır. Diğer taraftan, Çocuk Polisi Merkezi'nden edindiğimiz bilgilere göre, Gaziantep genelinde haklarında adli ve idari işlem yapılan, 18 yaşın altında madde bağımlısı 300 civarında çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların çok büyük bir kısmının ailesi Gaziantep'te ikamet etmekte ve adresleri bilinmektedir. Adresi bilinmeyen ve tamamen sokakta yaşayan çocuk sayısı çok az olduğu görülmektedir. Emniyet kayıtlarında sadece, adres bilgileri bulunmayan, ebeveynleriyle bağları tamamen kopmuş çocuklar, "sokak çocuğu" tanımı içine alınmaktadır. Ancak, rakamı 300 olarak telaffuz eden sosyal hizmet uzmanları ise, kendilerinin bir şekilde irtibat içinde olduğu madde bağımlısı, sokakta yaşayan ve/veya aileleri ile bağları zayıflamış, ev-sokak-barınma evleri arasında gidip gelen çocukları bu rakama dahil etmelerinden dolayı sayı emniyet kayıtlarından daha yüksek çıkmaktadır.

Bulgular

Sokakta yaşayan ve madde kullanan çocuklar sorunu İstanbul, Ankara ve İzmir gibi sorunu çok önceleri yaşamaya başlayan metropol kentlerden diğer yoğun göç alan orta büyüklükteki kentlere doğru bir genişleme eğilimi göstermektedir. Adana, Antalya, Diyarbakır ve Gaziantep söz konusu kentlerden belli başlı olanlarıdır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2005 verilerine bakıldığında bu kentlerin son 10 yıl zarfında nüfuslarının neredeyse ikiye katlanmış olduğu görülmektedir. Kuşkusuz bu kentler gelen göçmen nüfusun kentle bütünleşmesinde

önemli güçlükler yaşamaktadır. Kentlere yönelik göç ile sokakta bulunan çocuk sayısının artışı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Zira, sokak çocukları sorununu sanayileşme ve kentleşme sürecini tamamlayamamış gelişmekte olan dünya ülkelerinin yoğun bir biçimde yaşadığı söylenebilir. Uluslar arası kuruluşlar Latin Amerika, Afrika ve Asya'nın yoksul ülkelerinde sorunun alarm verici boyutta olduğuna dikkat çekmektedir.

Gaziantep, Türkiye'de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan önemli bir sanayi kentidir. Kentin ekonomideki olağanüstü başarısı ve yaratmış olduğu iş arzı göçmen nüfus için bir cazibe merkezi oluşturmaktadır. Bu nedenle kent, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Adıyaman, Mardin gibi civar illerden yoğun göç almaktadır. Gelen göçmen nüfusun kentsel endüstri sektörünün ön gördüğü niteliğe sahip olmaması, işsizlik ve kayıtdışı sektörün artışına yol açmaktadır. Nitekim kentte son göçlerle oranı daha da artan yeni yoksul bir tabakanın ortaya çıktığı görülmektedir. Dengesiz gelir dağılımı, kentsel işsizlik, ailelerin yoksullaşması ile birleştiğinde ebeveynlerin çocuklarına karşı görev ve sorumluluğunu yerine getiremez duruma geldikleri söylenebilir.

Sokakta yaşayan çocukların geldikleri haneler, kentin yoksul semtlerinde ve kenar mahallelerinde yaşadıkları görülmektedir. Hanelerin yaşadıkları konut türüne bakıldığında; hanelerin %86'sı gecekondü tipi konutlarda, %9,3'ü ise apartman dairelerinde yaşamaktadır. Aile kompozisyonuna bakıldığında çocukların %81,4'ü çekirdek ailelerde, %18,6'sının ise geniş aile içerisinde doğduğu ve yetiştiği görülmektedir. Çocukların yetiştikleri haneler çocuk sayısı açısından değerlendirildiğinde, sokakta çalışan çocukların hane büyüklüğü ile kıyaslandığında görece daha küçük olmakla birlikte, ortalama çocuk sayısının 5 olduğu kalabalık hanelerden geldikleri görülmektedir. Buna göre, hanelerin sahip olduğu çocuk sayısına bakıldığında şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: Hanelerin yarısından biraz fazlası (%51,1) 4 ile 6 arasında değişen çocuğa sahip; %28'i 3 ve 3'ün altında çocuğa; %20'sinin ise 6 ve üzerinde çocuğa sahip oldukları gözlenmektedir.

Gaziantep sokaklarında yaşayan çocukların hane özelliklerine bakıldığında bazı önemli hususlar göze çarpmaktadır. Birincisi, bu çocukların ezici bir çoğunluğunun ailesi-ebeveynlerden biri veya her ikisi de-Gaziantep'te ikamet etmektedir. Çocukların %88,9 gibi önemli kısmı ailelerinin Gaziantep kentinde yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu çocuklardan sadece %6,7'sinin ailesinin Gaziantep dışında, diğer %4,4

ise ebeveynlerinin nerede yaşadıklarını bilmediklerini belirtmektedir. Dolayısıyla, çocukların neredeyse tamamına yakın bir bölümü, aileleriyle bağları tamamen kopmuş ya da önemli ölçüde zayıflamış olmasından dolayı sokakta yaşamaktadır.

İkincisi, sokakta yaşayan çocukların anne ve babalarının doğum yerlerine bakıldığında, ailelerin büyük çoğunluğunun Gaziantep'in yerlisi olduğu gözlenmektedir. Çocukların anne ve babasının %33,3'ü Gaziantep doğumlu; %22'si Gaziantep'in ilçelerinden; %13,3 gibi bir oranda da Kilis doğumlu oldukları görülmektedir. Diğer taraftan çocukların annelerinin %4,4'ü Şanlıurfa doğumlu, 26,7'si de Adana, Adıyaman, Elazığ, Kahraman Maraş gibi diğer illerden gelmektedir. Bu oran babaların doğum yeri için sırasıyla, % 8,9 ve % 24,4'tür. Kısacası, Kilis ve Gaziantep ilçelerini birlikte aldığımızda, % 70'e yakın bir oranın Gaziantep doğumlu olduğu görülmüştür. Gaziantep ilinde sokakta yaşayan çocukların büyük bir kısmının Gaziantep kökenli oldukları söylenebilir. Nitekim doğum yerleri dikkate alındığında çocukların %77,8 Gaziantep doğumlu, %6,7'si Şanlıurfa, %4,4'ü Adana ve %11,1'nin de diğer Doğu illerinde doğdukları görülmektedir.

Hanenin eğitim kompozisyonuna bakıldığında, sokakta yaşayan çocukların geldikleri hanelere göre eğitim düzeyi daha yüksek olmakla birlikte, bu hanelerin eğitim ortalamasının ilkökul düzeyinin ötesine geçmediği görülmektedir. Kadınların eğitim düzeyi erkeklere göre daha düşük kalmaktadır. Örneğimiz içindeki her üç kadından birinin okuma-yazma bilmemektedir. Kadınların %35,9'u okuma-yazma bilmemekte, %35'i okur-yazar, %15'nin ise ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Babanın eğitimine bakıldığında, ezici bir çoğunluğunun ilkökul ve altında bir eğitim seviyesine sahip, %7'si ortaokul, %2,4'ünün ise lise düzeyinde bir eğitim aldıkları gözlenmektedir.

Sokakta yaşayan çocuklarda madde kullanma oranı bir hayli yüksektir. Çocukların %86,7'si sigara, %52,3'ü alkol, %72,7'si balleytiner ve %55,8'i uyuşturucu madde kullanmaktadır. Dikkat çeken bir diğer husus bu çocukların önemli bir kesiminin parçalanmış ailelerden gelmiş olmasıdır. Çocukların %31,1'inin boşanma, eşlerden birinin evi terk etmesi gibi nedenlerden dolayı ayrı yaşadığı, %13,3'ünün annesinin, %6,7'sinin de babasının hayatta olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, bütün bu oranlar göz önünde bulundurulduğunda, çocukların %55 gibi önemli bir bölümünün boşanma, ölüm ve/veya aileyi terk etme gibi nedenlerden dolayı parçalanmış ailelerden geldikleri gözlenmektedir.

Diğer taraftan, çocukların %51,1'i anne veya babalarının ikinci bir evlilik yaptığı ve üvey ebeveynlerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

Yaş kompozisyonuna bakıldığında, çocukların büyük bir çoğunluğunun (%62,2) 16-18 yaş grubundaki gençlerden oluştuğu görülmektedir. Çocukların %37,8'i ise 13-15 yaş grubundan oluşmaktadır. Örneğimiz içindeki çocukların hepsi erkektir. Çocukların eğitim durumu değerlendirildiğinde oldukça vahim bir tabloyla karşı karşıya olduğumuzu belirtelim. Çocukların %15,6'sının nüfus kaydının olmaması, küçük yaşta aile parçalanması gibi nedenlerle hiç eğitim almadıkları, dolayısıyla okuma-yazma bilmedikleri görülmektedir. Çocukların %22,2'si ise üç yılın altında bir eğitim almışlardır. Diğer taraftan, %44,4'ünün ilkökul düzeyinde, %17'sinin ise ortaokul düzeyinde bir eğitime sahip oldukları görülmektedir. Çocuklara neden okula gitmedikleri veya bıraktıkları sorulduğunda, en başta %34,6'lık bir oranla ekonomik nedenler ve yoksulluk gelmektedir. Bunun yanı sıra, aile parçalanması, madde bağımlılığı, anne-babanın çocuğun eğitimi konusunda isteksiz ve ilgisiz olması, anne veya babanın ölümü, nüfus kaydının bulunmayışı gibi nedenlerin etkili olduğu görülmektedir.

Çocukların evden kaçma nedenleri çeşitli olmakla birlikte, ailenin çocuğa uyguladığı şiddet en önemli nedenlerin başında gelmektedir. Nitekim, çocukların %55,6'sı evde şiddete maruz kaldığı için evi terk ettiğini ifade etmektedir. Aslında, aile-içi şiddetin daha yaygın olduğu söylenebilir. Zira, çocuklara anne-baba tarafından dayağa maruz kalıp kalmadığı sorulduğunda çocukların %90 gibi ezici bir çoğunluğu fiziki ve psikolojik şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Şiddetin yanı sıra, diğer evi terk etme nedenlerine bakıldığında "üvey anne veya babayla geçimsizlik", "evden kovulma", "çalışmadığı için evde baskıya maruz kalma", "yoksulluk", "madde bağımlılığı", "yurtta kötü muamele ve şiddet" gibi nedenler göze çarpmaktadır. Burada ilginç bir nokta, madde bağımlılığı nedeniyle evi terk etmenin oldukça düşük bir oran olarak karşımıza çıkmasıdır. Çocukların büyük bölümü madde alışkanlığını evden kaçtıktan sonra sokakta edindikleri görülmektedir. Madde alışkanlığı geliştiren çocuk daha sonra madde bağımlılığı nedeniyle evi terk etme eğilimi içerisine girmektedir.

Yukarıdan da anlaşılacağı üzere çocukların 2/3'ü sokağa kaçmadan önce anne-babasıyla birlikte yaşadığını ifade etmektedir. Buna karşılık, %11,1'i sokağa kaçmadan önce yakın akrabalarla, %4,4'ü

akrabalık ilişkisi olmayan kişilerle, %8,9'u ise Çocuk Esirgeme Kurumu'na ait yurtlarda yaşadıklarını belirtmişlerdir. Çocukların evden kaçma eğilimleri göz önünde bulundurulduğunda, çocukların önemli bir kısmının evden radikal bir kopuştan daha ziyade ev ve sokak arasında bir gidiş-geliş yaşadığı gözlenmektedir. Çocuklar evden bir kez kaçıp, aile ile bağlarını koparmaktan daha ziyade sokağa kaçıp bir müddet sokakta yaşamakta ve tekrar eve döndüğü görülmektedir. Ancak, evde olumsuz koşullar devam ettiği için çocuk evi terk etme davranışını tekrarlamaktadır. Nitekim, çocukların evden kaçma sayısı göz önünde bulundurulduğunda, çocukların sadece %15,6'sı yaşadığı evi terk edip bir daha dönmediğini ifade ederken, % 64,4'ünün dört ve dörtten fazla evle sokak arasında gidiş-geliş yaşadığı görülmektedir.

Tartışma

Yukarıda irdelenen bulgulardan anlaşılacağı gibi araştırmamıza konu olan Gaziantep sokaklarında yaşayan çocuklar, erkek ve ergenliğin ilk döneminde olan, önemli bir çoğunluğu ilkökul ve altında bir eğitim seviyesine sahip, genellikle dilenen ya da sokakta hırsızlık yaparak geçinen, yazın genellikle sokakta, terkedilmiş evlerde, arsalarda, kışın ise sokak ile rehabilitasyon merkezi arasında gidip gelen; aile içi şiddet mağduru ya da parçalanmış ailelerden gelen çocuklardır. Ebeveynlerinin büyük bir kısmının kentli yoksullardan oluştuğu, eğitim ve gelir düzeylerinin çok düşük ve babalar arasında işsizlik oranının yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmamızda çocukların önemli bir kısmının 16-18 (%62,2) yaş dilimi içinde yer aldığı görülmüştür. Bu veri Türkiye'nin diğer illerinde yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Örneğin İstanbul'da sokakta yaşayan 60 çocukla yüz yüze yapılan görüşmede 14-15 yaş diliminde yer alanların oranı yaklaşık %45'dir (Akalin, 1998). Kuşkusuz sokakta çalışan çocuklarda yaş dilimi daha da düşmektedir. Araştırmamızda ve diğer araştırmalarda paralellik gösteren bir diğer nokta ise, bu çocukların ağırlıklı bir kısmını erkeklerin oluşturmasıdır (Bkz. Phillips, 1994; Gebers, 1990; Zeytinoğlu, 1989). Araştırmamızda sokakta yaşayan kız çocuğa hiç rastlanılmamıştır. Genç kızlara dönük geleneksel korumacı şemsiye, yani aile parçalansa dahi genç kızların birincil dereceden akrabalar tarafından himaye edilmesi kızların sokakta yaşaması gibi bir olgunun ortaya çıkmasını önlemektedir. Diğer taraftan, genç kızların, erkek çocuklar gibi sokakta barınma şansının olmadığı da

açıktır. Bir diğer unsur da geleneksel değerler sistemi içinde okuma şansı elde edemeyen kız çocuklarının çok küçük yaşlarda evlendirilmesidir. Kız çocuklar genellikle yakın akraba çevresinden biriyle genellikle görücü usulüyle evlendirilmektedir.

Araştırmamızda ve Türkiye'nin diğer kentlerinde yapılan çalışmalarda sokakta çalışan çocuk ile göç arasında güçlü bir korelasyon bulunmuştur. Gerek Gaziantep araştırmamızda ve gerekse de İstanbul (Karatay & Demir, 1999), Ankara (Konanç & Zeytinoğlu & Kozcu, 1988), İzmir (Zeytinoğlu, 2001; Tatlıdil vd., 2001) gibi farklı kentlerde yapılan araştırmalarda sokakta çalışan çocukların genellikle göç yoluyla kente gelen ailelerin çocukları olduğu görülmektedir. Göç sürecine katılan aileler genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan illerden gelmektedir. Araştırmamızda çalışan çocuk grubunu oluşturanların ailelerinin genellikle Şanlıurfa, Adıyaman, Kahramanmaraş gibi civar illerden kente katıldıkları görülmüştür. Gaziantep'te sokakta çalışan çocuk ailelerinin neredeyse tamamına yakınının Şanlıurfa doğumlu olması dikkat çekmektedir.

Ancak araştırmamızda sokakta yaşayan çocukların ailelerinin ağırlıklı bir kısmının (%77,8) Gaziantep doğumlu olmaları dikkat çekmektedir. Bu noktada Gaziantep'te sokakta çalışan çocuk grubu ile sokakta yaşayan çocuk grubu arasında bir doğum yeri açısından ciddi bir ayrışmanın var olduğu söylenebilir. Madde kullanımı, sokakta kalma deneyimi açısından da önemli farklılıklar saptanmıştır. Sokakta çalışan çocuk grubunda madde kullanma oranı ve sokakta kalma oranı oldukça düşük düzeyde kalmıştır. Zeytinoğlu'nun (1989) İzmir'de sokakta çalışan çocuklar üzerine yaptığı araştırmanın sonuçlarında da benzer bulgular elde edilmiştir. Bu araştırmada sokakta çalışan çocukların madde (esrar/hap) kullanma oranı sadece %1'dir. Bir çocuk da tutkal koklarken görülmüştür. Sokakta çalışan çocuk nadiren madde kullanmaktadır. Çocuklar günün belli bir saatinde sokakta çalışmakta ve akşam evlerine dönmektedir. Sokakta çalışmanın otomatikman sokakta yaşamayı getirmediği söylenebilir.

Çocukların aile özellikleri de yine Türkiye'de yapılan pek çok araştırmayla koşutluk göstermektedir. Sokakta yaşayan çocukların aile içi ilişkileri oldukça çatışmalı, yüksek düzeyde cinsel, fiziksel ve duygusal istismara dayanmaktadır. Ekonomik ve sosyal güvencenin olmadığı, ebeveynler arasında iletişimin yetersiz olduğu, dayak ve kötü muamelenin yüksek olduğu görülmektedir. Hatta çocukların büyük bir

kısımının da parçalanmış ailelerden geldiği görülmektedir. Alkolizm, fiziksel ve psikolojik şiddet, ailenin parçalanmasını getirdiği gibi, çocuğun sağlıklı kimlik ve benlik gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Kimlik ve benlik gelişim sürecini sağlıklı ve dengeli bir biçimde atlatamayan çocukların çok erken yaşlarda sokakla tanıştığı ve bir süre sonra sokağı mesken edindiği görülmektedir. Sokakta yaşamak zorunda kalan çocuklar bir bakıma sağlıklı bir aile ortamından yoksun ve ebeveynleri tarafından istikrarlı bir şekilde şiddet ve kötü muameleye maruz kalmışlardır. Araştırma örneklemimize giren çocukların neredeyse tamamına yakını (%90) aile içinde fiziksel ya da duygusal şiddete maruz kalmışlardır. Akalın (1998) tarafından İstanbul'da yapılan araştırmada ise aile içi şiddet %76,7 oranındadır. Aynı araştırmada çocukların evde kaçma nedeni olarak %28,3 oranında babanın dövmesini göstermişlerdir. 14-17 yaşlar arasında evini terk eden 50 çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada (Atalay, 1978) bu çocukların aileleri arasında psikiyatrik bozukluk gösteren anababaların daha yaygın, sosyal izolasyonun daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu grup içinde parçalanmış ailelerin de çok daha fazla olduğu görülmüştür. Bu faktörlerin yoksulluk, işsizlik gibi faktörlerin yarattığı streslerle ve sokakla ilişkisi artan çocuğun problemleri ve olumsuz davranışlara davet eden özellikleriyle birleşmesi ailede çocuğa yönelik istismar ve ihmali daha da arttırabilmektedir.

Kurum veya yetiştirme yurdundan ayrılıp sokakta yaşamayı tercih eden çocukların oranı (%8,9) da azımsanmayacak düzeydedir. Türkiye'de medyaya yansıyan kimi olaylardan anlaşılacağı üzere bu kurumlar önemli sorun ve/veya güçlüklerle karşı karşıya bulunmaktadır. Çocukların bakım ve rehabilitasyon hizmetlerinde ciddi yetersizlikler görülmektedir. Sokağın yurttan daha güvenli olduğunu söyleyen çocuklara rastlanmaktadır. Çocukların ilk sokak deneyimini, madde kullanma alışkanlığını, bu kurumlarda kalan büyük ağbilerce edinildiği gözlenmektedir. Araştırmamız esnasında günün çok erken saatlerinde, sokakta başıboş gezen, dilenen yaşları küçük çocuklarla karşılaşıldı. Bu çocukların yurttan/kurumda kaldıkları ancak sokağa inmelerinde herhangi bir zorluğun yaşanmadığı izlenimi edinilmektedir.

Sokakta yaşayan çocukların eğitim düzeyleri alarm verici boyutlardadır. Çocukların %66'lık bir dilimi ilkökul terk ya da ilkökul düzeyinde bir eğitime sahiptirler. İstanbul'da (Akalın, 1998) 60 sokakta yaşayan çocuk üzerinde yapılan çalışmada ilkökulu bitirmemiş olan çocukların oranı ise %80'i bulmaktadır. Bu durum bu çocukların eğitim

düzeylerini bir hayli düşük olduğunu göstermektedir. Söz konusu çocukların ebeveynlerinin eğitim düzeyleri de parlak değildir.

Kısaca, genelde sokak çocukları ve özelde 'sokakta yaşayan' çocuklar sorunu ivedilikle çözüm bekleyen bir toplumsal sorun olarak güncelliğini korumaktadır. Sokağın her türlü ihmal ve istismar içeren koşullarında yaşayan bu çocukların sorunlarının tespit edilmesi kuşkusuz önemli ama daha da önemlisi bu çocukların rehabilitasyonu için sosyal politika önlemlerinin alınmasının kaçınılmazlığıdır. Sorunun ortaya çıkmasına sebebiyet veren etmenlerin (izlenen liberal ekonomi politikaların yarattığı işsizlik, yoksulluk, göç, gelir dağılımındaki eşitsizlik ve dışlanma vb.) ortadan kaldırılması için ilgili kurum ve kuruluşların eşgüdüm içinde mobilize olmaları gerekmektedir.

Çocuk ailede gördüğü istismar ve ihmal nedeniyle sokağa yönelmektedir. Çocukların sokakta yaşaması, ailenin dağılması, anne veya babadan birinin ölümü, üvey anne-babayla anlaşamama, aile içi şiddet ve istismar gibi nedenler etkili olmaktadır. Yapılan bütün çalışmalar, ihmal ve istismar, şiddet ve kötü muamele, ilgisizlik ile evden kaçma arasında çok güçlü bağlantı bulunduğunu göstermektedir. Çocuklar sokakta fiziksel, ruhsal, duygusal ve zihinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek bir takım risklerle karşı karşıyadırlar. Çocuklar yaşadıkları önemli sağlık problemlerinin yanı sıra, madde kullanmakta, suç işlemekte, şiddete ve cinsel sömürüye maruz kalmaktadırlar.

Medyada ve yazılı basında sunulan kimi haberlerde zaman zaman öznel/yanlı değerlendirmelerde bulunulduğu görülmektedir. Söz konusu haberlerde, artan kentsel suç ve şiddet eylemleri, bilimsel bir temele dayandırılmadan sıklıkla sokak çocuklarıyla ilintilendirilmektedir (Erjem, 2007; Özsüer, 2007). Sokakta çalışan ve yaşayan çocukların özelliklerini birbirinden ayırmadan bu çocukların salt patolojik yanları ön plana çıkarılmaktadır. Böylesi haber veya yayınlar bu çocukların toplum nezdindeki olumsuz imajını pekiştirmekte; çocuklar bir korku nesnesine dönüştürülmektedir. Nitekim bu durum toplumda çocuklara yönelik dışlayıcı tutum ve davranışları gittikçe arttırmaktadır. Kimi yetkili veya etkili kişilerin söylemlerinde bu tarz çocukları dışlayıcı veya ötekileştirici ifadeler görülebilmektedir.

Bir diğer husus yine medya yayınlarında, göç-yoksulluk-sokak çocuğu-madde kullanımı ve suç arasında pozitif bir ilişki kurulmaktadır. Böylesi bir ilişkinin kurulması son tahlilde etnik ve kültürel bir çağrışım

uyandırmaktadır. Bu tarz ifade, yayın veya haberler hem toplumda öteden beri varolan etnik gerilimi besleyecek körükleyecek hem de bu çocuklara yönelik toplumsal şiddeti yaygınlaştıracaktır. Aslında kendisi sorun değil, alta yatan başka sorunların semptomu olan 'sokak çocuğu' olgusunun güvenlik tedbirleriyle çözülemeyeceği açıktır. Sokak çocukları, toplumdaki güvenlik zaafı nedeniyle sokakta değiller. Sorun, ekonomik, kültürel ve toplumsal nedenlerin karmaşık bir şekilde bir araya gelmesinin bir sonucu olarak vardır. Dolayısıyla, sorunu yaratan karmaşık ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel süreçleri anlamadan, güvenlik tedbirlerini arttırmanın sorunu ortadan kaldırmayacağı açıktır. Ayrıca, çocukları bir güvenlik sorununa indirgemek, çocuklara karşı 'toplumsal şiddeti' meşrulaştırmakla kalmaz, mağduru mağduriyetinden dolayı suçlamanın ötesinde bir şey ifade etmez.

Kaynaklar

- ADAŞ, E.B. & YILDIZ Ö. (2006), “Gaziantep’te Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar”, (Der.) YILDIZ, Özkan, 5. *Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyum Bildirileri*, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Matbaası, s. 25–32.
- AKALIN, N. (1998), *Çocuk Suçluluğu*, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ALTINTAŞ, B. (2003), *Mendile, Simite, Boyaya, Çöpe...*, Ankara *Sokaklarında Çalışan Çocuklar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ALTANIS, P. and GODDARD, J. (2004),. “Street Children in Contemporary Greece”. *Children and Society*, Vol. 18, pp. 299-311.
- APTEKAR, L. (1988), *Street Children of Cali*, Duke University Press.
- ATALAY, N. D. (1978), *Evden Kaçan Ergenlerin Ailelerinin Psikiyatrik Özelliklerinin Karşılaştırmalı İncelemesi*, Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İzmir.
- ATAUZ, S. (1998), *Ankara ve Şanlıurfa’da Sokak Çocukları*, UNICEF Yayınları.
- BROWNE K. & FASHOW L.(1998), “Street Children and Crime in the UK: A Case of Abuse and Neglect”, *Child Abuse Review* Vol. 7, pp. 241–253.
- ERJEM, Y. (2007), “Medya ve Sokak Çocukları: Temsil, Kavram ve Anlamlandırma”, (Der.) YILDIZ, Özkan, 5. *Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyum Bildirileri*, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Matbaası, s. 156–164.
- ERTÜRK, Y. & DAYIOĞLU, M. (2004), *Gender, Education and Child Labour in Turkey*, ILO.

- FUSSEL, E. & GAUTHIER, A. (2003), "Introduction: Dimensions of Children's Inequality", *Journal of Comparative Family Studies*, Vol. 34, No. 3, pp. 311–320.
- GEBERS, P. E., (1990), "Health of Street Children in Cape Town", *The Child Care Worker* 8(9).
- KARATAY, A. & DEMİR, F. M. (1999), "Beyoğlu Bölgesinde Sokakta Çalışan Çalıştırılan Çocuklar - Demografik Veriler Tespitler- Öneriler", *Çocuk Forumu Dergisi*, Cilt: 2, Sayı. 2, s. 22–27.
- KONANÇ, E. & ZEYTİNOĞLU, S. & KOZU, Ş. (1988), "Street Children and Children Working in the Street: A Preliminary Study in Ankara and İzmir", *Paper Presented At The International ISPCAN Conference*, Rio De Janeiro.
- KÜNTAY, E. (2000), "Fuhuş Sektöründe Çalışan Kız Çocukları", *I. İstanbul Çocuk Kurultayı İstanbul Çocuk Raporu*, İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları.
- ÖZSÜER, S., (2007), "Ulusal Basında Sokak Çocukları Problemi", (Der.) YILDIZ, Özkan, 5. *Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyum Bildirileri*, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Matbaası, s. 221–228.
- PHILLIPS, W.S.K., (1994), *Street Children in India*, Rawat Publication: Jaipur and New Delhi.
- POLAT, O. (2007), *Tüm Boyutlarıyla Sokak Çocukları 1*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- POLAT, O. (1999), "Türkiye'de Sokak Çocukları", *Çocuk Forumu Dergisi*, Cilt: 2, Sayı. 2, s. 1–9.
- SAYAR Ö. & ÖZBULUT M. (2007), "Malatya Sokaklarında Bir Grup Uçucu Madde Bağımlısı Çocuklar", (Der.) YILDIZ, Özkan, 5. *Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyum Bildirileri*, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Matbaası, s. 351–365.
- TATLIDİL E. & HOTAR BAŞARGAN, N. vd (2001), *İzmir'de Çalışan Çocuk ve Çalışan Çocuk Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri*, ILO-IPEC Projesi.

- *Türkiye İstatistik Yıllığı 2005* (2006), TC Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No. 3009 Ankara.
- VATANDAŞ, C. (2007) “Sokakta Çalışan Çocukların Aileleri ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri”, (Der.) YILDIZ, Özkan, 5. *Sokakta Çalışan ve Yaşayan Çocuklar Sempozyum Bildirileri*, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Matbaası, s. 67–90.
- VENANZİ, A. D. (2003), “Street Children and the Excluded Class”, *IJCS*, 44/5, pp. 472–494.
- WILLIAMS, C. (1993), “Who are ‘Street Children?’, A Hierarchy of Street Use and Appropriate Responses”, *Child Abuse And Neglect*, cilt.17, pp. 831–841.
- ZEYTİNOĞLU, S. (1989), “Sokakta Çalışan Çocuklar ve Sokak Çocukları”, *Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması Ulusal Kongresi* (12–14 Haziran) Ankara, s.105–111.
- ZEYTİNOĞLU, S. (2001), *Çalışan Çocukların İhmali ve İstismarı*, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayını: İzmir.

Özet

Sokak çocukları olgusu, dünyada ve Türkiye'de göç alan büyük kentlerin önemli toplumsal sorunudur. Söz konusu sorun medyada ve akademik dünyada yaygın bir biçimde tartışılmaktadır. Sorunun farklı kavramsal çerçevelerde ele alındığı ve çözümler üretildiği görülmektedir. Bu çalışmada Gaziantep'te sokakta yaşayan çocukların bazı sosyo-demografik özelliklerine değinilmektedir. Bu çocukların aile kompozisyonları, sokakta yaşama nedenleri ve süreleri, sokağı kullanma biçimleri, eğitim düzeyleri, madde kullanma alışkanlıklarına dair betimsel bir kesit sunulmaktadır. Bu çalışmanın ortaya koyduğu en önemli bulgu, çocukların sokakta yaşamasını salt göç ve ekonomik faktörlere indirgeyen 'genellemeci' yaklaşımların eksik ve yanıltıcı olmasıdır. Çünkü Gaziantep ilinde sokakta yaşayan çocuklar üzerine yaptığımız araştırmada, sanılanın aksine, aile kurumunda çeşitli biçimlerde yaşanan olumsuzlukların (aile içi şiddet, ihmal ve istismar, parçalanma, üvey ebeveynle yaşama vb.) çocuğun sokakta yaşamasında etken olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla sokakta çalışma bir süre sonra sokakta yaşamayı, sokakta yaşama ise madde kullanımını ve suça yönelmeyi getirdiği yönlü açıklama kentlerin yerel özellikleri dikkate alındığında eksik kalacağı ortadır.

Summary

The question of street children is an important problem the large cities of the world and Turkey. The problem has been widely discussed in academia and media. The question has been approached from a variety of conceptual framework and several policy and solutions are proposed. In the study, we attempted to provide empirical account of socio-demographic characteristics of the children living on the streets of Gaziantep. The study provides household structure of these children, reasons for being on the streets and duration of their street experience, uses of street by them, their education and schooling, and substance abuse etc. One of the most important finding of this study is that the question of street children is not simply an outcome of migration. Most of these children in Gaziantep are coming from local families with long urban experience compared to newcomers to the city. It appears that family breakdown for various reasons and problems within families (domestic violence, parental neglect and abuse) are the main factors pushing children away the home. Another important finding of the study is that there is no direct correlation between working on the street and living on the street as our study demonstrates most of these children do not have work experience on the street.